

## 2009. október 3. Kiliti – Kálvin tér-avatás

„*Szép úr-fajtánk megint találkozik*” – írja *Csinszka*hoz *Ady* (Óh, fajtám vére). Ez jut eszembe, ahogy itt körülnézek: zsúfolásig telt templom, roskadozó padok... Merthogy ünnepet szentelni, ugyanakkor emlékezni is jöttünk, mi, *Dózsa György* mai unokái, hívén, hogy egy ilyen örömteli esemény újra együvé forraszthat, egybetarthat bennünket, szétzilálódott magyar közösségeket!

Az első amerikai heti hírújság, a *Time magazin* nemrégiben napvilágot látott cikke szerint: „*ama tíz eszme közé, melyek a világot napjainkig meghatározzák, tartozik a kálvinizmus is*”...

És legyünk bármelyik történelmi egyház felekezetéhez tartozók, különösen is jól esik egyetértenünk a képes lap megállapításával, hogy: a reformáció európai, esetünkben magyarországi megjelenése, majd pedig fokozatos terjedése, közel félezer esztendeje, egészen napjainkig érezteti hatását!

*Ludwig Josef Johann Wittgenstein*, osztrák filozófus, a múlt század egyik nagyhatású gondolkodója, nyelvfilozófiájában arra a következtetésre jut, hogy emberi gondolkodásunk: fogalmaink, szókészletünk határai, példának okáért nyelvünkön is múlnak, azaz hogy: anyanyelvünk kifejezőeszközei által *hogyan és mit tudunk „kifelé” kommunikálni, közölni magunkból*, ha úgy tetszik, közkinccsé tenni.

S ha már anyanyelv: meggyőződésünk, hogy az „igaz magyar” gondolkodás, sőt, tovább is megyek, a magyar nyelv formálódásának tekintetében – ha közvetlenül nem is, de közvetetten mindenképp – nagy reformátorunknak, az 500 esztendeje született *Kálvin János*nak is komoly szerep jutott.

Hiszen – többek közt az ő nevétől is „fémjelzett” – reformáció régi-új, mégis forradalminak mondható tanainak ismertté válását és terjedését követően kezdtek anyanyelven szólni, s lettek naggyá, magyarrá a mi eleink – Kálvin honi követői. S a nyomdokaikon képviselt forradalmi tanításnak is – az egyszerűség kedvéért nevezzük kálvinizmusnak – elvitathatatlan érdemei lettek magyarságunkra nézve.

A 130 esztendeje napvilágot látott, Biblián nőtt magyar „kálomista-realista” prózaírónk, *Móricz Zsigmond* valahogy így vall erről: „Íme, itt állunk és beszélünk ezen a gyönyörűségesen zengő magyar nyelven. Egy olyan nyelven, amely sehol az egész világon nincs, csak itt, ebben a kicsiny tündérbertben. Beszélünk egy olyan nyelven, amelynek még rokonai sincsenek, mert annyira régen szakadtunk el a nyelvtestvérektől [...] S íme mégis itt vagyunk! [...] Itt vagyunk itthon, Európa kellős közepén...” (elhangzott beszéd, Tiszacsécse, 1929)

Mondjuk ki: egyebek mellett a *magyar nyelvű kultúrát* is köszönhetjük a reformációnak. Azonban

további vívmányaként – *Károli Gáspár és munkatársai* fordításában – elterjedt, számtalan kiadást megért Szentírás is csak úgy érthette el kívánt hatását, hogy a nagy Úristen ehhez megfelelő eszközöket „talált elő” – rátermett embereket –, akik a könyvnyomtatás és a protestáns iskolarendszer kialakításával, majd pedig elterjesztésével a nemzeti nyelvükön írni-olvasni tudó emberek kezébe adhatták Isten írott igéjét.

Gondoljanak csak bele a tisztelt itt jelenlévők: a nemzeti nyelvű Biblia – és persze a nemzeti nyelvű igehirdetés –, a könyvnyomtatás, valamint az iskolahálózat együttese révén tarthatta meg „a magyarok Istene” népünket, nyelvünket és kultúránkat – „a magyar nép zivataros századaiban”.

Azokban a vészterhes évszázadokban csakugyan a Biblián alapuló kálvinizmus lehetett hazánkban a nemzetet megtartó „erős vár”, „bástya és bátorság”!

„*Erőm és énekem az Úr...*” – magasztaljuk Istent a genfi zsoltárral (118,14)... „*Erős vár a mi Istenünk...*” – valljuk a zsoltáros, és *Luther Márton* nyomán (390. dicséret). És valóban: ahol most vagyunk, ez a templom a mi „erős várunk”: megmaradásunk jelképe – a mi közvetlen környezetünkben: történelmünk és a művelődés tekintetében!

Ahogy a kézbe vett liturgiás lap egyes oldalain olvashatjuk is *Csanádi Imre* költeményének részleteit:

*„Idáig lopódzott, itt talált lakozásra / napnyugati Kálvin tilalmas tanítása”...*

A költő élénk idézi azt a vészterhes időt, amikor szedett-vedett, sár-tapics falú tákolmányokban gyűlhetek csak össze az igaz magyarok; ez a gyarló építmény volt ugyanis az az „erős vár”, mely a két pogánynak – töröknek, németnek – ellenállt...

A nemzet alá szorított, jogfosztott emberek – népünk kis közösségei – ekképpen dacoltak a sorssal; így legalább ezekben a „magára találó, térdet-fejet nem bajtó” maroknyi magyarokban és által fennmaradhattunk: „ország lappangott itt, mikor nem vala ország”.

Hittek az életben, hittek hitükben, éltek a magyarul hirdetett igével. Meg is lett az eredménye: bár megfogyatkozva és csonkán, óriási vérveszteség árán, de megmaradtunk. Polgári forradalmak és szabadságharcok, világháborús veszteségek, nemzetvesztő, idegenszívű vezetők, „nem magyar” hódító zsarnokok ellenére is!

Van hát miért hálát adnunk, Krisztusban szeretett testvéreim, a *Kálvin-emlékév* kapcsán, hogy ma, a XXI. század hajnalán még mindig magyarul beszélhetünk, itt, Ősi hazánkban, a Kárpát-medencében!

Ahányan csak jelen vagyunk, annyi felől érkeztünk, annyi félék vagyunk. De abban egészen

biztosan egyetértünk, hogy mi mindnyájan – itt és most – összetartozunk, hisz' közös a múltunk!

Ezért is van, hogy ezen az ünnepi órán visszarévedünk egy kissé a múltba, még hozzá, hogy példát vehessünk, no és adhassunk is – jelennek és jövődőknek: mi itt mindnyájan – mai magyarok – összetartozunk! Mert *miénk itt a tér!* A mi Kálvinunk!

(Felhasználva: *Alföldy Jenő – Templom és erős vár,*  
valamint *Huszár Pál – Református keresztyén ember és a Biblia* című tanulmányok)